

**SOU 2015:47, *KOLLEKTIV
RÄTTIGHETSFÖRVALTNING PÅ
UPPHOVSRÄTTSSOMRÅDET***

Annika Malm & Johan Axhamn

SFU 11 juni 2015

SOU 2015:47

- Förslag till nationellt genomförande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/26/EU av den 26 februari 2014 om kollektiv förvaltning av upphovsrätt och närstående rättigheter och gränsöverskridande licensiering av rättigheter till musikaliska verk för användning på nätet på den inre marknaden
- Direktivet består av
 - 5 avdelningar, 45 artiklar, 58 ingresspunkter ... och 1 bilaga
 - Direktivet baseras på ett förslag från kommissionen från juli 2012

DIREKTIVET

- Avdelning I (artiklarna 1 till 3): Allmänna bestämmelser och definitioner
- Avdelning II (artiklarna 4 till 22): Bestämmelser om
 - representation av rättighetshavare samt medlemskap och organisation
 - förvaltningen av rättighetsintäkter
 - förvaltning av rättigheter för andra kollektiva förvaltningsorganisationers räkning
 - förhållandet till användare, och
 - insyn och rapportering
- Avdelning III (artiklarna 23 till 32): Gränsöverskridande licensiering av näträttigheter till musikaliska verk
- Avdelning IV (artiklarna 33 till 38): Efterlevnadsåtgärder
- Avdelning V (artiklarna 39 till 45): Rapportering och slutbestämmelser

DIREKTIVET

○ Direktivet är neutralt

- **i fråga om** i vilken associationsform som den kollektiva förvaltningen bedrivs (artikel 3a)
- **i fråga om** vilken typ av rättighet som förvaltas kollektivt (artiklarna 1, 3 a och 3 h)
- **i fråga om** den rättsliga karaktären av förhållandet mellan organisationen och rättighetshavarna (artikel 3 a)

GENOMFÖRANDET AV DIREKTIVET MED SVENSK RÄTT

- Utredning tillsatt av regeringen
 - Utredningen om kollektiv rättighetsförvaltning på upphovsrättsområdet
 - Särskild utredare Annika Malm, hovrättsråd vid Svea hovrätt
 - Betänkande (SOU 2015:47) överlämnat den 12 maj

UTREDNINGEN

- Utredningen påbörjade sitt arbete i mars 2014
- Nära samråd med av regeringen utsedda sakkunniga och experter
- Möten med övriga intressenter, representanter för departement i övriga nordiska länder
- 114 nya paragrafer fördelade på 13 kapitel + ändringar i upphovsrättslagen
- Genomförandedatum i enlighet med direktivets krav (april 2016)

UTREDNINGEN

- Utredningen har i huvudsak föreslagit ett genomförande som inte går längre än direktivets krav
- De nya bestämmelserna föreslås genomföras i en ny **lag om kollektiv rättighetsförvaltning på upphovsrättsområdet**

- 1 kap: Övergripande bestämmelser och definitioner
- 2 kap: Allmänna principer för kollektiv rättighetsförvaltning
- 3 kap: Rättighetshavarnas rättigheter
- 4 kap: Medlemskap i kollektiva förvaltningsorganisationer
- 5 kap: Medlemsstämma
- 6 kap: Övervakningsfunktion och verksamhetsledning
- 7 kap: Förvaltning av rättighetsintäkter
- 8 kap: Förvaltning av rättigheter för andra kollektiva förvaltningsorganisationers räkning
- 9 kap: Förhållande till användare
- 10 kap: Insyn och rapportering
- 11 kap: Gränsöverskridande licensiering av näträttigheter till musikaliska verk
- 12 kap: Sanktioner m.m.
- 13 kap: Registrering och tillsyn m.m.

1 KAP. 2 §: LAGENS SYFTE

”I denna lag finns bestämmelser som syftar till att säkerställa att kollektiva förvaltningsorganisationer förvaltar upphovsrätt och närstående rättigheter på ett välfungerande sätt. I lagen uppställs också krav på kollektiva förvaltningsorganisationer som ägnar sig åt gränsöverskridande licensiering av upphovsrättigheter till musikaliska verk för användning på nätet.”

TILLÄMPNINGSSOMRÅDE

1 KAP. 3 §

Det som sägs i denna lag gäller endast kollektiva förvaltningsorganisationer som är etablerade i Sverige, om inte något annat anges.

Bestämmelserna i denna lag ska tillämpas på sådana enheter som direkt eller indirekt, helt eller delvis ägs eller kontrolleras av en kollektiv förvaltningsorganisation, under förutsättning att enheterna bedriver en verksamhet som, om den skulle bedrivas av den kollektiva förvaltningsorganisationen, skulle omfattas av bestämmelserna i denna lag.

1 KAP. 6 §

Med kollektiv förvaltningsorganisation avses i denna lag **en juridisk person** som har tillstånd enligt lag eller genom överlåtelse, licens eller annat avtal att som **sitt enda eller huvudsakliga syfte förvalta upphovsrätter eller närstående rättigheter för mer än en rättighetshavare till gemensam nytta** för dessa rättighetshavare och som

1. ägs eller kontrolleras av sina medlemmar, eller
2. är organiserad på icke vinstdrivande basis.

MEDLEMSORGANISATIONER

- 1 kap. 8 §: Med medlem avses i denna lag en rättighetshavare ... **eller en enhet som företräder rättighetshavare**, vilken uppfyller kraven för medlemskap i en kollektiv förvaltningsorganisation och som beviljats medlemskap i den.
- Jfr ingresspunkt 14 till direktivet: “Det bör noteras att **enheter som representerar rättighetshavare**, och som är medlemmar i kollektiva förvaltningsorganisationer, **kan vara andra kollektiva förvaltningsorganisationer, rättighetshavarsammanslutningar, fackföreningar eller andra organisationer.**”

1 KAP. 18 §, OBEROENDE FÖRVALTNINGSORGANISATIONER

Bestämmelserna i 9 kap. 1 §, 10 kap. 1 och 4 §§, 5 § 1–3 och 5–7, 12 kap. 3 och 4 §§ samt 13 kap. 1 § tillämpas på oberoende förvaltningsorganisationer som är etablerade i Sverige.

Med **oberoende förvaltningsorganisation** avses i denna lag en juridisk person som enligt lag eller genom överlåtelse, licens eller annat avtal har tillstånd att som sitt enda eller huvudsakliga syfte förvalta upphovsrätter eller närstående rättigheter för mer än en rättighetshavare till gemensam nytta för dessa rättighetshavare och som

1. inte, varken direkt eller indirekt, helt eller delvis, ägs eller kontrolleras av rättighetshavare, **och**
2. är organiserad på vinstdrivande basis.

1 KAP. 5 §: ÖVERENSKOMMELSER MELLAN ARBETSGIVARE OCH ARBETSTAGARE

”Bestämmelserna i denna lag tillämpas inte på överenskommelser mellan arbetsgivare och arbetstagare om lön eller andra anställningsvillkor.”

ALLMÄNNA PRINCIPER FÖR KOLLEKTIV RÄTTIGHETSFÖRVALTNING

2 KAP. 1 §

1 § En kollektiv förvaltningsorganisation ska bedriva sin verksamhet i de **företrädda** rättighetshavarnas intressen.

En kollektiv förvaltningsorganisation får inte belasta de företrädda rättighetshavarna med skyldigheter som inte objektivt är nödvändiga för skyddet av deras rättigheter och intressen eller för en effektiv förvaltning av deras rättigheter.

2 KAP. 2 §

Stadgarna för en kollektiv förvaltningsorganisation ska ge uttryck för lämpliga och effektiva mekanismer för medlemmarnas deltagande i organisationens beslutsfattande.

Stadgarna ska i förekommande fall också ge uttryck för en skälig och balanserad representation av olika kategorier av medlemmar i organisationens beslutsfattande.

Bestämmelserna i första och andra styckena gäller inte för kollektiva förvaltningsorganisationer som är stiftelser.

3 KAP.: RÄTTIGHETSHAVARNAS RÄTTIGHETER

- Rätt att ge, utforma och återta ett förvaltningsuppdrag
- Rätt till icke-kommersiell parallell-licensiering i vissa fall
- Skyldighet för organisationen att dokumentera förvaltningsuppdraget

4 KAP.: MEDLEMSKAP I KOLLEKTIVA FÖRVALTNINGSORGANISATIONER

”En kollektiv förvaltningsorganisation ska godta rättighetshavare och enheter som företräder rättighetshavare som medlemmar, om de uppfyller kraven för medlemskap. Kraven ska baseras på objektiva, transparenta och icke-diskriminerande kriterier.”

4 KAP.: MEDLEMSKAP I KOLLEKTIVA FÖRVALTNINGSORGANISATIONER

- Möjlighet att kommunicera med organisationen på elektronisk väg
- Skyldighet för organisationen att föra medlemsregister

5 KAP.: MEDLEMSSTÄMMA

- Skyldighet att hålla medlemsstämma en gång per år
- Förhållande till befintlig associationsrättslig reglering?

6 KAP.: ÖVERVAKNINGSFUNKTION OCH VERKSAMHETSLEDNING

”En kollektiv förvaltningsorganisation ska ha en övervakningsfunktion som kontinuerligt övervakar de åtgärder som personer som leder organisationens verksamhet vidtar och hur de uppfyller sina skyldigheter.”

7 KAP.: FÖRVALTNING AV RÄTTIGHETSINTÄKTER

- 1 §: ”En kollektiv förvaltningsorganisation ska iaktta omsorg vid inkassering och förvaltning av rättighetsintäkter.”
- 2 §: Separationskrav
- 3 §: Användning av rättighetsintäkter
- 4 §: Investering av rättighetsintäkter
- 5 §: Avdrag
- 6 – 10 §§: Fördelning och betalning

8 KAP.: FÖRVALTNING AV RÄTTIGHETER FÖR ANDRA KOLLEKTIVA FÖRVALTNINGSORGANISATIONERS RÄKNING

- 1 §: Icke-diskriminering
- 2 §: Avdrag
- 3 §: Fördelning och betalning

9 KAP.: FÖRHÅLLANDE TILL ANVÄNDARE

- 1 §: Förhandling om licensiering i enlighet med god affärssed
- 2 §: Licensieringsvillkor, fastställande av tariffer m.m.
- 4 §: Skyldighet att besvara förfrågningar m.m.
- 6 §: Rapporteringsskyldighet för användare

10 KAP.: INSYN OCH RAPPORTERING

- Rapporteringsskyldighet till rättighetshavare som tillskrivits rättighetsintäkter eller mottagit utbetalningar
- Rapporteringsskyldighet för medlemsorganisationer
- Rapporteringsskyldighet i förhållande till andra kollektiva förvaltningsorganisationer
- Rapporteringsskyldighet efter förfrågan
- Information till allmänheten
- Årlig insynsrapport

11 KAP.: GRÄNSÖVERSKRIDANDE LICENSIERING AV NÄTRÄTTIGHETER TILL MUSIKALISKA VERK

12 KAP.: SANKTIONER M.M.

- Klagomålshantering
- Straffsanktioner skyldighet att föra medlemsregister
- Skadestånd

13 KAP.: REGISTRERING OCH TILLSYN

- **Registreringskyldighet** för **kollektiva förvaltningsorganisationer**, **medlemsorganisationer**, **oberoende förvaltningsorganisationer** och ”**dotter- eller samarbetsenheter**”
- Tillsyn och relaterade sanktioner
- Avgifter
- Samarbete

VISSA ÄNDRINGAR I URL

En avtalslicens som avses i 42 b–42 h §§ gäller för utnyttjande av verk på visst sätt, när ett avtal har ingåtts om utnyttjande av verk på sådant sätt med en organisation som företräder ett flertal upphovsmän till i Sverige använda verk på området. Avtalslicensen ger användaren rätt att utnyttja verk av det slag som avses med avtalet trots att verkens upphovsmän inte företräds av organisationen. För att ett verk ska få utnyttjas med stöd av 42 c § krävs att avtalet med organisationen har ingåtts av någon som bedriver undervisningsverksamhet i organiserade former.

De villkor i fråga om rätten att utnyttja verket som följer av avtalet gäller. Upphovsmannen ska i fråga om ersättning som lämnas enligt avtalet och förmåner från organisationen vilka väsentligen bekostas genom ersättningen vara likställd med de upphovsmän som organisationen företräder. Upphovsmannen har dock oavsett detta alltid rätt till ersättning som hänför sig till utnyttjandet, om han eller hon begär det inom tre år efter det år då verket utnyttjades. Krav på

En avtalslicens som avses i 42 b–42 h §§ gäller för utnyttjande av verk på visst sätt, när ett avtal har ingåtts om utnyttjande av verk på sådant sätt med en organisation som företräder ett flertal upphovsmän till i Sverige använda verk på området och som är en kollektiv förvaltningsorganisation enligt lagen (2016:xxx) om kollektiv rättighetsförvaltning på upphovsrättsområdet. Avtalslicensen ger användaren rätt att utnyttja verk av det slag som avses med avtalet trots att verkens upphovsmän inte företräds av organisationen. För att ett verk ska få utnyttjas med stöd av 42 c § krävs att avtalet med organisationen har ingåtts av någon som bedriver undervisningsverksamhet i organiserade former.

De villkor i fråga om rätten att utnyttja verket som följer av avtalet gäller. Upphovsmannen ska i fråga om ersättning som lämnas enligt avtalet och förmåner från organisationen vilka bekostas genom ersättningen vara likställd med de upphovsmän som organisationen företräder. Upphovsmannen har dock oavsett detta alltid rätt till ersättning som hänför sig till utnyttjandet, om han eller hon begär det inom tre år efter det år då verket utnyttjades. Krav på

